

МРНТИ14.25.09
УДК372.853

<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-7901.28>

В.Н. Косов¹, А.Б. Медешова², Ж.М. Жұмабаева³

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан,
²М.Өтемисов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті, Орал қ., Қазақстан,
³Батыс Қазақстан облысы Қаратөбе мектеп-гимназиясы, Орал қ., Қазақстан

«МӘНГІЛІК ЕЛ» ПАТРИОТТЫҚ АКТИСІНІҢ ФИЗИКАНЫ ОҚЫТУДАҒЫ РӨЛІ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі педагогиканың өзекті мәселелерінің бірі - тұлғаның рухани жетілуі қарастырылады. Авторлар дәстүрлі білім беру жүйесінде қалыптасқан тұлғаны тәрбиелеу үдерісінің оқытумен қатар жүруін қолдайды және оның қазіргі жаңартылған білім мазмұны жағдайында қарастырылуына баса назар аударады. Соның ішінде, оқушының бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру мәселесін мектептің оқу пәндеріне енгізу жағдайларын баяндайды және мұны зерттеудің басты мақсаты ретінде қарастырады. Атап айтқанда, болашаққа бағдар жасай алатын, Отанын сүйетін, туған елінің тарихы мен мәдениетін құрметтейтін тұлға тәрбиелеуді жан-жақты қамтитын «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы мен «Мәңгілік ел» патриоттық актісін физиканы оқыту үдерісіне ендірудің әдістемелік жолдарын сипаттайды. Авторлар мұғалім жұмысына жоспарлаудан бастап, оны оздырудың әдіс-тәсілдерін корсетте отырып, құрастырылған тапсырмалар мен әдістемелік ұсыныстар келтіреді.

Түйін сөздер: «Мәңгілік ел» патриоттық актісі, ұлттық құндылық, рухани жаңғыру, тәрбие, физиканы оқыту әдістемесі, мектеп, оқыту.

Аннотация

В.Н. Косов¹, А.Б. Медешова², Ж.М. Жұмабаева³

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г.Алматы, Казахстан,
²Западно-Казахстанский государственный университет им.М.Утемисова, г.Уральск, Казахстан,
³Каратобинская школа-гимназия Западно-Казахстанской области, г.Уральск, Казахстан,

РОЛЬ ПАТРИОТИЧЕСКОГО АКТА «МАНГИЛИК ЕЛ» В ОБУЧЕНИЕ КУРСА ФИЗИКИ

В статье затронута одна из актуальных проблем современной педагогики – методы духовного развития личности. Авторы придерживаются точки зрения, сформировавшийся в традиционной системе образования, что воспитания человека всегда сочетается с процессом обучения. Описаны пути внедрения национальных ценностей в изучении школьных предметов. Авторами исследованы методические подходы введения программы «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» и патриотического акта «Мәңгілік ел» в преподавании курса физики, который включает в себя всестороннее воспитание человека, уважающего историю и культуру своей Родины. Приведены методические рекомендации по планированию и обучению физики с ценностными направлениями «Мәңгілік ел».

Ключевые слова: патриотический акт «Мангилик ел», национальные ценности, модернизация общественного сознания, воспитание, методика преподавания физики, школа, обучение.

Abstract

THE ROLE OF THE PATRIOTIC ACT "MANGILIK EL" IN TEACHING PHYSICS

Kosov V.N.¹, Medeshova A.B.², Zhumabaeva Zh. M.³

¹Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

²M.Utemisov West Kazakhstan State University¹,

³Karatoba school-gymnasium of the West Kazakhstan region²

The article discusses one of the urgent problems of modern pedagogy - methods of spiritual development of a person. The authors adhere to the point of view, formed in the traditional education system, that upbringing of a person always goes along with learning process. The ways of introducing national values in the study of school subjects are described. The authors investigated the methodological approaches of introducing the program "Looking into the Future: Modernization of Public Consciousness" and the patriotic act "Mangilik El" in teaching a physics course, which includes the comprehensive upbringing of a person who respects the history and culture of his motherland. Methodical recommendations for planning and teaching physics with values of "Mangilik el" are also given.

Keywords: patriotic act "Mangilik el", national values, Modernization of Public Consciousness, education, methods of teaching physics, school, education.

Кіріспе

Әлемде өз елінің тарихын білетін, болашаққа бағдар жасай алатын тұлғаны қалыптастыру маңызды шара саналады. Баланың тұлғалық қасиеттерін қалыптастырып, дамыту сапалы оқыту мен тәрбиелеу арқылы жүзеге асырылады. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы білім - адамның қас жауы болмас үшін тәрбиелеудің мәнін, мазмұнын тереңдете түсті. Бұған қоса қабылданған «Мәңгілік ел» патриоттық актісі адами құндылықтарды дәріптейді. Аталмыш құжаттар бір-бірін толықтыра түседі. Тәрбиелік мақсат білім ордасында оздырылатын әрбір шараның, әрбір сабақтың негізгі мақсатының бірі ретінде қаралуы заңды құбылыс [1].

Жаңартылған білім беру мазмұнының ерекшеліктеріне негізделіп құрылған ұзақ мерзімді жоспарда оқушыларға пәндік білімді меңгерту көзделеді. Бастауыш сыныптарда ортақ тақырыптар арқылы оқушылардың білімді жүйелі ұғынуын қамтамасыз етеді. Алайда, тәрбиелік мақсаттың қойылуы жаңартылған білім мазмұнының пәндік бағдарламасы мен үлгілік қысқа мерзімді жоспарлауда өте аз қарастырылады.

Еліміздің Тұңғыш Президенті «...білім алушылардың ғылыми жаратылыстану білімі ерекше және өзекті маңызға ие болады. Ол оқушылардың бойында табиғат құбылыстары мен заңдылықтары туралы ұғым қалыптастырады, табиғат әлемін тануы ғана емес, сонымен бірге өзгермелі әлемде өз орнын табуларына жағдай жасауға бағытталған және олардың дүниетанымын, мәдениет тануын және тәжірибеге бағдарланған сипаттамаларын қалыптастырады, интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттері, функционалдық сауаттылықтарын дамыту негізінде сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытады, тұлғалық сапасын және құндылықтар жүйесін тәрбиелейді,»-деп атап айтқанындай оқушылардың бойына құндылықтарды сіңіруді ойлау керек [2].

Қазіргі заманауи талаптарға сәйкес оқушыны бәсекеге қабілетті және ұлттық құндылықтарды бойына дарытқан саналы азамат ретінде қалыптастыру тек бүгінгі күнгі мәселе емес. Дәстүрлі педагогика бойынша оқыту үдерісінде білімділік, тәрбиелік, дамытушылық мақсаттары алға қойылатын болса, жаңартылған білім мазмұнына негізделген оқытуда пәндік білім беру және тілдік мақсаттар айқындалады. Бұдан тәрбиелік мақсат қарастырылмайды деген жаңсақ пікір тумауы тиіс. Тәрбиелік мақсат анық көрсетілмегенімен жасырын түрде беріледі. Олай дейтініміз, коммуникативтік құзыреттілікке бағдарланған тілдік мақсатқа және ақпараттық, өзіндік менеджмент құзыреттіліктеріне бағдарланған білімділік мақсатқа қол жеткізу шараларының әр бөлігі тәрбиелеу арқылы жүретіні хақ. Сол себепті оқыту үдерісіндегі ұлттық құндылықтардың орны ерекше. Ал, оны оқушы бойына сіңіру жолдарын нақтылап берген – «болашағымызға бағдар беретін, ұлтты ұйыстырып, мақсаттарға жетелейтін идея»- «Мәңгілік ел» патриоттық актісі [3].

«Мәңгілік ел» патриоттық актісінің құндылықтарын мектепте оқылатын барлық пәнге ендіруге болады. Соның ішінде жаратылыстану ғылымдарының бірі - физика курсы оқыту мен оқу жағдайында қарастырамыз.

Зерттеудің мазмұны

Мектепте физика 7-11 сынып аралығында оқылады. Алғашқы жылы пәнді оқытудың өзіндік ерекшеліктері бар. Оқушылардың пәнге ынтасын арттырудың оңтайлы тәсілдері таңдалмаса, оқушылардың білім сапасы төмендеуі ықтимал. Ол өз кезегінде оқушының тұлғалық дамуы, кәсіби-бағдарына елеулі ықпал етері сөзсіз. Келеңсіз жайлардың орын алмауына педагогикалық іс тәжірибенің тигізер пайдасы мол болды. Оқу бағдарламасын басшылыққа ала отырып, оқу материалын ұсынудың тиімді әдістемесін табу үшін соңғы жылдардағы (Умаров У.С.[4], Бурцева Н.М.[5], Байсеркеев А.Ә.[6], Ордабаева Ж.Ж.[7], Каймулдина А.К.[8], т.б.) ғылыми еңбектер зерделенді.

7 сынып физика курсы бойынша орта мерзімді жоспар құрғанда физиканы 7-9 сыныптарда оқытуға аналған оқу бағдарламасы негізінде оқушы бойына ұлттық құндылықтарды “Мәңгілік Ел” патриоттық актісінің негізінде қалыптастыру көзделді[9]. Ол үшін 1-кестеде көрсетілгендей “Мәңгілік Ел” идеясының әр бағытын физика тақырыптарымен байланыстыруға ұмтылдык.

Кесте 1. «Мәңгілік ел» жалпы ұлттық идеясы құндылықтарының 7 сыныптағы физика курсына қарастырылуы

«Мәңгілік ел» патриоттық актісінің құндылықтары	7 сынып физика курсы бойынша тараулар
“Тәуелсіздік және Астана”	Физика - табиғат туралы ғылым, Механикалық қозғалыс
“Жалпы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім”	Физика - табиғат туралы ғылым,
“Зайырлы Мемлекет және Жоғары Руханият”	Ғарыш және Жер
“Инновация негізіндегі тұрақты Экономикалық Өсім”	Денелердің өзара әрекеттесуі
“Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы”	Жұмыс. Қуат. Энергия
“Тарихтың, Мәдениет пен Тілдің ортақтығы”	Физикалық шамалар
“Ұлттық қауіпсіздік және Қазақстанның жалпы әлемдік және өңірлік проблемаларды шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы”	Ғарыш және Жер

Әр құндылық бағытына сәйкес оқыту әдістемесі жасақталды.

1. *Тәуелсіздік және Астана.* Көрген адамның көзін тойдыратын ғимараттар, олардың әртүрлілігі, физикалық өлшемдері, құрылыс нысандарына қолданылған материалдары туралы мәліметтер пайдаланылады.

Бұл мәліметтермен есептер шығарған және құрастырған тиімді.

Оқушылар ғимараттар арасын географиялық қала картасынан қашықтықты анықтап, оны автобуспен, жеңіл көлікпен, жаяу, велосипедпен жүру уақытын табу және оларды салыстыру сияқты жобалық есептеулер жасай алады.

«Нұр-Сұлтанның жеті кереметі» зерттеу жұмысын жүргізуге болады.

2. *Жалпы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім.* Әдістемелік тұрғыда, оқушылардың жұптық, топтық формада жұмыстануы басшылыққа алынады. «Бәріміз біріміз үшін, біріміз бәріміз үшін» қағидасы басшылыққа алынады.

Зертханалық жұмыстарда қазақтың ұлттық тағам түрлеріне жататын айран, көже, сүт, қымыз, шұбат түрлеріне сай бір-бірінен ерекшелігін, жасалу жолы мен пайдасы («Сұйықтықтың және қатты денелердің тығыздығын анықтау»), қазақтың байырғы аңшылық және жауынгерлік қаруы - садақ («Серіппенің қатаңдығын анықтау»), тұрмыс тіршілігіндегі маңызы зор баспана - киіз үй, оның негізгі құрылыс материалы киіз («Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару») туралы оқушыларға түсінік беріп, зертханалық жұмыстың мазмұнына қосуға болады.

3. *Зайырлы Мемлекет және Жоғары Руханият.* «Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері» тақырыбында физика және техника саласындағы жетістіктер мен, дамуы туралы айтылады.

Оқушылардың ғылыми ізденіске баулу бағытында ғарыш саласының, Байқоңыр ғарыш айлағының жаңалықтарымен байланыстыру көзделеді.

Бізді қоршаған ортадағы жақсылық пен жамандықты физикамен байланыстыру арқылы тәрбие шаралары оздырылады.

Ғалымдармен кездесу ұйымдастырып, жастарды физика ғылымының тұңғығына жетелеген жөн.

4. *Инновация негізіндегі тұрақты Экономикалық Өсім.* Біздің елімізде өткен ЕХРО-2017 халықаралық көрмесінің маңызы мен балама энергия көздерін қолдануды көздейтін құзыреттілікке бағдарланған тапсырмалар (Энергия. Отын энергиясы. т.с.с.) оқушылардың қызығушылығын арттырады. Бұған ата-аналар да белсене араласады. Мұны стендалық баяндама түрінде дайындап, конференция сабақ өткізілгені тиімді.

«Не? Қайда? Қашан?», «Сен, мен деген біз» ойыны арқылы көпшіл, қайырымды болуға ұлттық дәстүр негізінде тәрбиелей отырып, оның физикалық мәнін ашу қызықты ғана емес, «Білгенге маржан, білмеске арзан» физиканы терең меңгеруіне мүмкіндік туғызады.

5. *Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы.* Қазақстан тарихындағы қол еңбегінен роботтанған еңбекке көшу хронологиясын жасау мен оны энергияның (механикалық, электрлік, жылу, су, атом) дамуымен сәйкестендіру тапсырмасын қарастыруға болады [10].

Әр отбасының бір айдағы электр энергиясын тұтынуы мен кез келген мекеменің тұтынуын зерттеу, сынып оқушыларының отбасылық энергия тұтынуын салыстырмалы көрсету оқушыларды үнемшілдікке тәрбиелейді.

6. *Тарихтың, Мәдениет пен Тілдің ортақтығы.* «Әлем – дөңгелек деген түсінік көшпенділердің өмір сүру салтынан, маусымдық көшу мен жаз, күз, қыс, көктемнің шеңбер бойымен қозғалатынын

көрсетеді, дала адамы физикалық уақытты пайымдаған» деген тұжырымды физикалық шамалар тақырыбымен байланыстыра отырып, тиісті әдебиеттен оқыту оңтайлы әдіс.

Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихынан жылқыға арналған ер-тоқым мен үзеңгінің, ат үстіндегі әскери ұрыс өнері мен қазіргі «Көкпар» ойынының физикалық сипатын, кілем өрнектері мен күміс әшекейлеріндегі күмістің физикалық қасиеті, сазды әуендер мен дала жылқыларының желісіндегі дыбыс толқындарының мәдениеттің асыл қазынасы ретінде қарастырып, пәнаралық байланысты, интеграциялауды пайдалануға болады. Бұл жерде қосарланған дәріс әдісі тиімді [11].

Мақал-мәтелдерді, көне өлшем бірліктерді білу олардың қазіргі кезде мағынасына сәйкес қолдану жағдайларын салыстырмалы талдау (екі жазбалы күнделік, кесте) жүргізген дұрыс [12].

«Поэзия мен музыкадағы физика», «Мен оқыған кітаптағы (көркем әдебиеттегі) физика» тақырыптары жобалық жұмысқа лайық. Мұны мұғалімдер мен оқушылар біріге жүргізіле алады. Танымдық мәні мол.

Шамалардың қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде оқылуын, жазылуын үйрету халықтық есептерді шығару барысында үйретіледі.

7. *Ұлттық қауіпсіздік және Қазақстанның жалпы әлемдік және өңірлік проблемаларды шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы.* Ғарыш зерттеулерінің қорғаныс саласы үшін қажеттілігін жері үшін елін қорғаған батырлардың ерлігі, батырлар жырларымен байланыстыру пәнаралық байланысты нығайтады.

Ұлы Отан соғысының тарихындағы тылдағы еңбекті зерделеп, оның физикалық мағынасын ашу маңызды.

«Болашаққа көзқарас» атты эскиздер, макеттер, яғни, жобалар көрмесін ұйымдастыру артық етпейді. Мұнда оқушылар физикалық мағынаны ашу мақсатына жетуге ұмтылады.

«Мәңгілік ел» патриоттық актісін физикатәжірибе барысында бірнеше мысалдар мен есептер құрастырылды. Мысалы, қыздар неге сәукеле киген? Абайдың «Желсіз түнде жарық ай» әнінде қандай физикалық құбылыс сипатталады? Садақтың кермесінің созылуы, неғұрлым көп болса, соғұрлымқандай күш көп болады? Неліктен киіз үйге ақ шаңқандай киіз жабады? Көшті қай түлік бастайды, қайсысы соңынан жүреді?

Зерттеудің сандық нәтижелері

«Мәңгілік ел» патриоттық актісін физиканы оқытуға ендіру әдістемесінің тиімділігі тәжірибелік эксперимент жұмыстары арқылы дәлелденді. 2018-2019 оқу жылындағы 7 сынып оқушыларының үлгерім көрсеткіші бойынша өзгерісі төмендегі 2-3 кестелерде берілген.

Кесте 2. 2018-2019 оқу жылындағы эксперименттің қорытынды деректері

	Эксперимент басында		Эксперимент соңында	
	Экс. тобы, %	Бақылау тобы, %	Экс. тобы, %	Бақылау тобы, %
<i>Төмен деңгей</i>	53,3	50,0	60,0	53,6
<i>Орта деңгей</i>	26,6	28,6	30,0	32,1
<i>Жеткілікті деңгей</i>	20,1	21,4	10,0	14,3

Кесте 3. 2019-2020 оқу жылындағы эксперименттің қорытынды деректері

	Эксперимент басында		Эксперимент соңында	
	Экс. тобы, %	Бақылау тобы, %	Экс. тобы, %	Бақылау тобы, %
<i>Төмен деңгей</i>	55	50	60	55
<i>Орта деңгей</i>	25	20	30	25
<i>Жеткілікті деңгей</i>	20	30	10	20

Оқушылардың жоба жұмыстарын дайындау және оны қорғау машықтарының отбасымен, айналадағы қоршаған ортамен және Қазақстан тарихы, қазақ әдебиеті, т.б. пәндермен тығыз байланыста болуы жағымды әсер етті. «Ғарыш және медицина», «Экология және ғарыштық қызмет», «Физикалық есептердегі халықтық педагогика», «Болашаққа физикалық көзқарасым» сияқты ғылыми жобалар дайындалып, облыс көлемінде жүлделі орындарға ие болды. «Физика және менің елім» атты көрме ұйымдастырылды. «100 жаңа есім» мемлекеттік конкурсының жеңімпазы, философия докторы, физик Н.Жакиев туралы өткізілген сыныптан тыс шараға ата-аналар да қатысып, энергия туралы түсініктерін кеңейтті, оны оқытқан ғалымдардың пікірі онлайн режимде тыңдалды. Бұл оқушылардың

қызығушылығына-аналар тарапынан қолдауға ұласқанын, ынтымақтастықта жұмыстанудың нәтижелі болатынын байқатады [13].

Мектеп-гимназияда өткізілген екі жылғы эксперимент нәтижелерінің сандық көрсеткіштерімен қатар, сапалық көрсеткіштердің өсуі негізінде алға қойылған мақсатқа жеткендігі дәлелденеді.

Қорытынды

Мектеп оқушыларына физикалық білім беруде «Мәңгілік Ел» патриоттық актісі мен халық педагогикасын пән мазмұны арқылы ұлттық құндылықты бойына сіңірген, отансүйгіш, елі мен жерінің қамы үшін аянбайтын, өмір бойы білім алуға даяр еңбеккер ұрпақ тәрбиеленері анық.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1 Назарбаев Н.Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. [Электрон.ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.zakon.kz/4853272-n1201rs1201ltan-nazarbaev.html> (Пайдаланған уақыты -25.04.2020)

2 Қазақстан жолы-2050: «Мәңгілік ел» стратегиясы тәуелсіз Қазақстан тарихының басты деректемелік құжаты. – [Электрон.ресурс]. – 2016. – URL: http://e-history7kz/cjotents/view/kazakhstan_zholi2050_munglik_el_strategiyasi_tuelsiz_kazakistan_tarihinin_basti_derektemelik_kuzhati_2129(Пайдаланған уақыты: 10.01.2019)

3 «Мәңгілік Ел» патриоттық актісін түсіндіру бойынша әдістемелік құрал. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2016. – 68 б.

4 Умаров У.С. Методика использования краеведческих материалов при обучении физике в средней общеобразовательной школе: дисс....канд.пед.наук. 13.00.02/Умаров У.С.- Душанбе, 2010-256с.

5 Бурцева Н.М. Межпредметные связи как средство формирования ценностного отношения учащихся к физическим знаниям: автореферат дисс....канд.пед.наук: спец.13 00.02/Бурцева Н.М.- Санкт-Петербург,- 2001-18с.

6 Байсеркеев А.Э. Технологии развития творческой деятельности учащихся при обучении естественных предметов в средней школе: автореферат дисс....докт.пед.наук: спец. 13.00.02 /Байсеркеев А.Э. - Бишкек, 2017. - 37с.

7 Ордабаева Ж.Ж. Дидактические условия организации практико-ориентированного обучения учащихся в общеобразовательной школе: автореферат дисс.... канд.пед.наук.:13 00.01/Ордабаева Ж.Ж.-Евразийский гуманитарный институт.-Астана.- 2005.- 30с.

8 Каймулдина А.К. Научно-методические основы гуманизации обучения физике в условиях интеграции систем образования: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук 13.00.02/Каймулдина А.К.- Каз. нац. пед. ун-т им. Абая. - Алматы, 2010. - 39 с.

9 Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған "Физика" пәнінен жасақталған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы 25 қазандағы № 545 бұйрығына 13-қосымша Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 202-қосымша. –[Электрон.ресурс]. – 2018. – URL: <http://smk.edu.kz/Bank/Show/125597> (Пайдаланылған уақыт -22.11.2018)

10 Physics in a New Era: An Overview. National Research Council. Washington, DC: The National Academies Press.- 2001. –[Electronic resource]. – URL: <https://doi.org/10.17226/10118>. (Used time -28.04.2020)

11 Мәңгілік Ел: Оқулық / М.Б. Касымбеков, С.Ж. Пралиев, К.К. Жампеисова және т.б. Абай атындағы ҚазҰПУ – Алматы: «Ұлағат» баспасы, 2015. – 336 б.

12 XV-XVII ғасырлардағы қазақ халқының мәдениеті –[Электрон.ресурс]. – 2012. – URL: <https://student.zoomru.ru/history/hvhv-asyrlarday-aza-halyny-mdeniet/164123.1346983.s3.html> (Пайдаланылған уақыт -02.03.2018)

13 Медешова А.Б., Жұмабаева Ж.М.Мектептегі физика курсының оқытуда «Мәңгілік ел» құндылықтарын енгізудің әдістемесі. // БҚМУ Хабаршысы - 2019.- № 3 (75).- 82-89бб.

References:

1 Nazarbaev N. (2017) Bolashaqqa baғdar: ruhani zhaңғыru. [Jelektron.resurs]. URL: <https://www.zakon.kz/4853272-n1201rs1201ltan-nazarbaev.html> (Pajdalanған uaqyty -25.04.2020)

2 Kazakhstan zholy-2050: «Mangilik el» strategijasy tauelsiz Kazakhstan tarihinin basty derektemelik kuzhati. – [Jelektron.resurs].2016. URL:http://e-history7kz/cjotents/view/kazakhstan_zholi2050_munglik_el_strategiyasi_tuelsiz_kazakistan_tarihinin_basti_derektemelik_kuzhati_2129(Pajdalanған uaqyty: 10.01.2019)

3 «Mangilik El» (2016) patriotтыk aktisin tusindiru bojnsha adistemelik kural. Astana: Y. Altynsarin atyndagy Ulтыk bilim akademijasy, 68Umarov U.S. (2010) Metodika ispol'zovaniya kraevedcheskih materialov pri obuchenii fizike v srednej obshheobrazovatel'noj shkole: diss....kand. ped. nauk. 13.00.02 Umarov U.S.- Dushanbe, 256.

4 Umarov U.S. Metodika ispol'zovaniya kraevedcheskih materialov pri obuchenii fizike v srednej obshheobrazovatel'noj shkole: diss....kand. ped. nauk. 13.00.02 Umarov U.S.- Dushanbe, 2010-256.

5 Burceva N.M. (2001) Mezhpredmetnye svjazi kak sredstvo formirovaniya cennostnogo otnosheniya uchashhihsja k fizicheskim znaniyam: avtoferat diss....kand. ped. nauk: spec.13 00.02 Burceva N.M. Sankt-Peterburg,18.

6 Bajserkeev A. (2017) *Je. Tehnologii razvitiija tvorcheskoj dejatel'nosti uchashhihsja pri obuchenii estestvennyh predmetov v srednej shkole: avtoreferat diss....dokt. ped. nauk: spec. 13.00.02 Bajserkeev A.Je. Bishkek, 37*

7 Ordabaeva Zh.Zh. (2005) *Didakticheskie uslovija organizacii praktiko-orientirovannogo obuchenija uchashhihsja v obshheobrazovatel'noj shkole: avtoreferat diss.... kand. ped. nauk.:13 00.01 Ordabaeva Zh.Zh.-EvrAzijskij gumanitarnyj institut. Astana. 30*

8 Kajmul'dina A.K (2010) *Nauchno-metodicheskie osnovy gumanizacii obuchenija fizike v uslovijah integracii sistem obrazovanija:avtoref. diss. d-ra ped. nauk 13.00.02 Kajmul'dina A.K.- Kaz. nac. ped. un-t im. Abaja. Almaty,39.*

9 Negizgi orta bilim beru dengejinin 7-9-synypтарына арналған "Физика" пәнінен зерттелген мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (2018). *Kazakhstan Respublikasy Bilim zhane gylım ministri mindetin atkarushysynyn 2017 zhylgy 25 kazandagy № 545 bujrygyna 13-kosymsha Kazakhstan Respublikasy Bilim zhane gylım ministrinin 2013 zhylgy 3 sauirdegi № 115 bujrygyna 202-kosymsha. [Jelektron.resurs]. URL: <http://smk.edu.kz/Bank/Show/125597> (Pajdalanylğan uakyt -22.11.2018)*

10 *Physics in a New Era (2001) An Overview. National Research Council. Washington, DC: The National Academies Press [Electronic resource]. URL: <https://doi.org/10.17226/10118>. (Used time -28.04.2020)*

11 Mangilik El: Okulyk M.B. Kasymbekov, S.Zh. Praliev, K.K. Zhampeisova zhәне t.b. (2015) *Abaj atyndagy KazUPU – Almaty: «Ulagat» baspasy, 336.*

12 *XV-XVII gasyrlardagy kazak halkynyn madenieti 2012. [Jelektron.resurs]. URL: <https://student.zoomru.ru/history/hvhv-asyrlarday-aza-halyny-mdeniet/164123.1346983.s3.html> (Pajdalanylğan uakyt - 02.03.2018)*

13 Medeshova A.B., Zhumabaeva Zh.M. (2019) *Mekteptegi fizika kursyn okytuda «Mangilik el» kundylyktaryn engizudin adistemesi. BKMU Habarshysy № 3 (75) 82-89.*